

Konsumtion i rörelse

Att följa socio-materiella assemblage

HELENE BREMBECK är professor i etnologi vid institutionen för kulturvetenskaper vid Göteborgs universitet, men sedan drygt tio år främst verksam vid Centrum för konsumtionsvetenskap, CFK. Hennes forskning rör barn och föräldrar i konsumtions-sambället.

NIKLAS HANSSON är fil.dr i etnologi och sedan 2008 verksam vid Centrum för konsumtionsvetenskap, CFK. Hans postdoc-forskning rör bl.a. konsumenters logistik i urban stadsmiljö och konsumenters roll i fjärrvärme-företags affärsmodeller.

den här artikeln hämtar material ifrån projektet Consumer Logistics där vår första uppgift är att studera rörliga assemblage av förälderbarnvagn-baby-saker. Vårt fokus i projektet är den uppsättning påsar, kassar, ryggsäckar etc. som vi fraktar runt våra prylar och inköp i, "containers" vi dagligen använder, men sällan tänker så värst mycket på.¹ De finns bara där som osynliga ingredienser i vår vardag (jfr Ehn och Löfgren 2010, Pink 2011).

Projektet Consumer Logistics är ett samarbete mellan svenska, franska och brittiska forskare, som förenats kring studiet av hur denna nödvändiga men samtidigt smått trivialiserade aspekt av människors vardagslogistik går till. Projektet består av flera olika delstudier, såväl historiska som nutida och forskarna delar intresset för experimentella metoder. Teoretiskt kommer inspirationen från aktör-nätverksteori, därav begrepp som assemblage och containers, som vi som etnologer funnit vara bra hjälpmedel för att se nya saker i det vardagliga. På samma sätt har begreppen consumption och consumovers, som genererats i projektet, visat sig vara fiffiga sätt att precisera vårt intresseområde (Calvignac och Cochoy 2011).

Som etnologer är vår uppgift att studera två grupper av "consumovers": småbarnsfamiljer och äldre. Vi använder oss av välbeprövade etnografiska metoder som observationer och intervjuer men också medföljande observationer ("walk-alongs"), där vi konverserar med, fotar och filmar våra assemblage (jfr Arvastson & Ehn 2009). Vi använder också "probes" (jfr Cameron 2010): forskardagböcker där våra consumovers själva skall dokumentera i ord och bild och reflektera över sin konsumtionslogistik.

MAMMA–BARNVAGNSKLUSTRET

I projektets inledningsfas genomförde vi varsin pilot-walk-along med Vega, Moa och deras mammor Erika och Petra. Observationerna genomfördes ett par gråtrista dagar i mars 2011 då vi följde våra respektive assemblage från hemmet till en stor mataffär mitt i centrala Göteborg och tillbaka hem igen. Här följer utdrag ur vår fotodokumentation som också visar på några av shoppingtrippens olika faser.

Precis som Petra väljer Erika bussar och spårvagnar hon kan ta sig på själv. De låga ingångarna på de nyare spårvagnarna och bussarna gör det möjligt för barnvagnsförare att lätt kliva av och på utan att be andra medpassagerare om hjälp. Att dessutom behöva förklara hur vagnen skall hållas är också ett extra komplicerande moment.

Inne i butiken påbörjas en längre process av mindre sammanlänkande korrigeringar och ihop- och sammankopplingar

av barnvagnsassemblaget. Erika har tillfälligt frikopplat sig från barnvagnen och placerat en av butiken tillhandahållen hjulförsedd kundkorg bakom sig medan hon fyller en plastpåse med tomater. Nedanför grönsakshyllan ligger ett blöjpaket strategiskt placerat för att kunna plockas upp när det är dags att gå vidare. Olika moment i butiken, som att stanna upp för att välja en specifik produkt eller vara, utgör mikromoment då assemblaget måste hanteras för att inte falla sönder i olika delar. Hela tiden pågår arbetet med att hålla samman den tillfälliga enheten, nu utökad med en kundkorg som fylls på med varor, och föra det i rätt riktning inne i butiken.

Petra lastar ur vagnen utanför huset. Hon och hennes sambo bor tre trappor upp utan hiss. Allt som allt lastar hon av fem plastpåsar och ett paket blöjor, som hon stuckit in under handtaget på Stokkevagnens shoppingväska längst fram. Petra köper bara Liberoblöjor eftersom de precis passar under handtaget, som inte är justerbart. När hon försökte med ett paket Pampers fungerade det inte. Paketet var för litet och ramlade av.

LÄRDOMAR OCH SYNLIGGÖRANDE

Infrastrukturella förutsättningar är A och O för barnvagnsföraren som vill ta sig in till city för egen maskin. Under våra pilot-

studier blev vi varse hur viktigt det är att förstå relationerna mellan barnvagn, spår-vagn och buss och aspekter som tidsplanering och de utrymmen som erbjuds på kollektivtrafikens fordon. Avstånd till och från hållplatser men även kroppsstyrka och medpassagerares inställning till barnvagnar och vilja att hjälpa till är aspekter som begränsar och möjliggör assemblaget rörlighet.

Också babyns "biomakt" spelar stor roll. Det upptäckte vi när Moa blev arg framme vid kassan för att hon inte fick hålla mammas kreditkort och Petra var tvungen att ta upp henne ur vagnen och balansera skrikande baby, varor och butikens betalningsrutiner och plastkassar samtidigt. Bebisars humör, hunger, varierande tillstånd av vakenhet och sömn, ibland besvärande intresse för detaljer i omgivningen kan vara avgörande för hur barnvagnsföraren upplever shoppingturen: lyckad eller misslyckad; stressande eller mysig; svettig eller lugn osv. Bebisens biomakt är därför något som måste tas i beaktande redan när inköpsresan planeras. Alltför långa turer, för stora avstånd till närmsta blöjbytestation eller amningsrum eller brist på underhållning och omvårdnad kan få den trevligaste shoppingtur att förvandlas till en intensivt högljutt Hades och assemblaget måste genast omkonfigureras för att undvika kaos.

En annan lärdom var hur shoppingturen hela tiden integrerades med andra aktiviteter, som att ta hand om bebisen eller att svara i mobilen, fika och prata med kompisar. Det var överlappande verksamheter som relativt sömlöst ingick i varandra. Vi håller med O'Dell och Willim (2011:31) om att etnografiska studier har mycket att vinna på att se fältet som en mångfald av smådelar istället för som en redan ordnad helhet. Vårt fält, kon-

sumtionslogistik, komponerades gemensamt av oss, våra assemblage och deras med- och motsträviga aktörer i alla små mikropraktiker, ihop- och isärkopplingar vi observerade och som är en nödvändighet för att vardagspraktikerna: matinköpen, omhändertagandet, fikandet skall kunna genomföras.

NOT

¹ Läs mer om projektet Consumer Logistics på <http://www.cfk.gu.se/forskning/#consumer-logistics>.

REFERENSER

- Arvastson, Gösta & Ehn, Billy (red.), 2009. *Etnografiska observationer*. Studentlitteratur.
- Calvignac, Cédéric & Franck, Cochoy, 2011. The urban "consumotion" of contemporary "customers", Framing the city, CRESC Annual Conference, Manchester, 6th–9th September.
- Cameron, Jenny et al., 2011. "Bodily learning for a (climate) changing world", in *Local Environment*, vol. 16, issue 6.
- Ehn, Billy & Lövgren, Orvar, 2010. *The Secret World of Doing Nothing*. University of California Press.
- O'Dell, Tom & Willim, Robert, 2011. "Composing ethnography", in *Ethnologia Europaea* 41:1.
- Pink, Sarah, 2011. "Ethnography of the invisible", in *Ethnologia Europaea* 41:1.

SUMMARY

*Consumption in Motion
To Follow Socio-material Assemblages*

The article describes walk-alongs as part of the project Consumer Logistics. The project is a collaboration between Swedish, French and British researchers, united by an interest to study the performance of everyday logistics: people carrying their gadgets and purchases from shop to home.